

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15, a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Instituții și	Autorități	400 Lei	pe 1 an
:"	:"	:"	300 Lei	pe 1 an
:"	:"	:"	200 Lei	pe 1 an
:"	:"	:"	15 Lei	pe 1 an
:"	:"	:"	25 Lei	pe 1 an
:"	:"	:"	20 Lei	pe 1 an

Redacția: Strada Băii No. 13. Administrația: Strada Regina Maria No. 34 (Radio Reclam România S. A.) unde se primesc abonamente și ori de cereri de adfje. Telefon 630.

SUMARUL :

1. Noua lege a chirilor și unificarea procedurii civile de **Dr. I. Bartha** avocat din Cluj
2. Reorganizarea Magistraturii de **Gh. Bonteanu** Judecător la Trib. Zălau.
3. Ordonanța No. 4420—1918 și valabilitatea contractelor scrise asupra imobilelor. O Jurisprudență a Curții de Casație. Eliberarea caușlunel depusă pentru eliberare din arest preventiv, îndată ce aceasta nu mai prezintă garanția legală. O Jurisprudență a Curții de Apel Cluj, cu o adnotare de **V. M. Dimitriu.**
4. Jurisprudența Stăbilă de Inalta Curte de Casație și Justiție. Complexul pentru Ardeal și Bucovina.
5. Comentariul Codului civil Austriac . . de **Dr. Ștefan Laday.**

Noua lege a chirilor și unificarea procedurii civile

Legile privitoare la raporturile de închiriere din trecut, pe lângă multe alte defecte de cari sufereau, mai aveau inconvenientul că, introducând unele dispozițiuni procedurale, nu făceau seamă deloc de procedurile în vigoare în părțile alipite; ci se conduceau absolut numai după normele procedurale din vechiul Regat. Din acest motiv dispozițiunile din lege ori erau inaplicabile în părțile alipite, fiind cu totul contrare normelor de procedură de aci, ori erau atât de confuze, încât aplicarea lor era f. a nevoie.¹⁾ Acest neajuns urma să fie înlăturat de legiuitorul urmaș.

Una dintre tendințele legiuitorului din 1924 era aceea, privitoare la unificarea procedurii în materie de închiriere, pornind în acest fel către un început de unificare de procedură civilă pentru întreaga țară. Legea nouă a chirilor nu conține numai dispozițiuni materiale uniforme ci toate dispozițiunile ei de procedură sunt unificate în genere pentru materia închirierii.

Având în vedere acest început de unificare a procedurii civile, care în genere ne poate servi ca scurtă directivă, pentru unificarea întregii proceduri civile, ne vom ocupa pe scurt de punctele de unificare ce

¹⁾ Să ne aducem aminte d. e. de introducerea art. 66, bis din pr. civ. din vechiul Regat.

le-a adus noua lege a chirilor procedurii civile din Ardeal.

1. Noua lege a chirilor în capitolul V. §-ul 1. se ocupă de procedura ce urmează a se aplica în fața instanțelor ordinare. Legea în art. 27, se ocupă de atribuția, adică de competența materială a instanțelor ordinare, stabilind în căderea judecătorilor de ocol procesele izvorite din contractele de închiriere, pe baza legilor de prelungire a contractelor — afară de cele privitoare la fixarea chiriei — a căror valoare nu întrece suma de 15.000 lei inclusiv, exceptându-se dările comunale. Judecătorii de ocol judecă în *ultima instanță*, când valoarea anuală a contractului nu întrece suma de 4000 lei, iar în celelalte cazuri în prima instanță și cu drept de apel la tribunal.

Conform pr. civ. din Transilvania în sensul art. 1. pct. b). toate procesele de închiriere cădeau în competența materială a judecătorilor de ocol. fără considerare la valoarea procesului. Legea actuală a chirilor face distincție între aceste procese după valoarea lor. În privința acestora, ce au o valoare numai de 4000 Lei, judecătorul judecă în ultima instanță.

Aci trebuie să ne oprim un moment. Această dispoziție de procedură pare a fi contrară cu dispozițiunea art. 103 din Constituție, care prevede că „dreptul de recurs în casare este de ordin constituțional”. Greșit întrebuințează prin urmare legiuitorul expresiunea „ultima instanță”, dându-se loc numai recursului în casare cu excluderea dreptului de apel. Nu putem înțelege într-alt chip această dispoziție, legea actuală fiind adusă după data promulgării Constituției din 1923.

Procedura civilă din Transilvania în art. 6 pct. 7. stabilește valoarea procesului după chiria anuală ce se plătește la intențarea acțiunii. Legea nouă a chirilor în acțiunile în cari se pretinde o sumă de bani fie cu titlu de chirie, fie cu titlu de daune, derivând din contractele de închiriere, regulează competența instanțelor după valoarea cererii, iar nu a contractului. Astfel, dacă azi prețindem chiria numai pentru un tri-

mestru, valoarea procesului va fi suma chiriei trimestriale și nu ca până acum, întreaga chirie anuală.

Ar fi o părere greșită însă, dacă am crede că aceste dispozițiuni se referă în genere la procesele de închiriere. Art. 27 este clar și nu încapă nici o îndoielă, că aceste dispozițiuni sunt aplicabile numai în privința „acțiunilor izvorâte din contractele de închiriere pe baza legilor de prelungire a contractelor”. Nu suferă prin urmare nici o modificare procedura ivită în privința proceselor de închiriere, ce nu se bazează pe raporturile create de legile de prelungire a contractelor.

Astfel trebuie înțeleasă și dispozițiunea privitoare la instituțiunea judecătorului unic, care de altfel vrea să fie o încercare pentru viitoarea procedură civilă. Întărește acest punct de vedere și expunerea de motive a proiectului de lege, care se ocupă „în mod special cu organizarea unei proceduri cât mai expeditivă pentru accelerarea proceselor bazate pe legile excepționale, căutând un sistem bun pentru stărpirea șicanei de procedură și înlăturarea încetinei, care câteodată echivalează cu o adevărată lipsă de justiție”.

Rețesă acest lucru în evidență și prin acel fapt că, d. e. la Tribunale și Curți se formează pentru judecarea acestor procese complete separate.

2. Art. 29 din lege obligă pe proprietar sub pedeapsa de nulitate a acțiunii sau a apelului, a alege un domiciliu în orașul de reședință al instanței. Această măsură a luat-o legiuitorul în vederea regulării normale a sistemului de citare de azi. Astăzi înmânarea câte-unei citațiuni — în lipsa de domiciliului precis — este aproape imposibilă. Pentru a nu se mai lucra cu eludări în viitor, această măsură este bine venită. Dealtfel în procedura din Transilvania în titlul X., unde este prevăzută procedura pentru încetarea raporturilor de închiriere, prin art. 622 pct 5 și 6 se prevede acelaș lucru.

În ce privește art. 30, care impune comunicarea, adică depunerea dovezilor la instanță înainte de judecată, asemenea nu este o dispoziție nouă. Procedura civ. Tr. prevede pentru tribunale pregătirea proceselor înainte de judecată (art. 194 și 195); iar art. 179 din pr. civ. acordă chiar dreptul de amânare a procesului, dacă procedura nu este în așa fel îndeplinită, ca partea adversă să se poată declara. (Vezi în privința speselor și art. 431).

Legea actuală însă prevede și consecințe grave pentru acela ce nu îndeplinește aceste obligațiuni; anume partea¹⁾ ce nu se conformează acestor dispozițiuni, pierde dreptul de a se mai servi de asemenea probe;

3. O dispoziție cu totul nouă și în procedura

¹⁾ În textul original este greșeală de tipar. Anume alin. penultim art. 30 arată că „părătul” va deceda dela acest drept; Acest lucru nu e verosimil, fiindcă greșeală era a reclamantului și nu a părătului. Prin urmare cel ce nu s'a conformat, va deceda dela drept.

civilă destul de interesantă este cea, care prevede că, „*contra martorului care lipsește se va da mandat de aducere*”.

Această măsură este asemenea luată pentru accelerarea mersului proceselor. Este însă curios că în textul legii nu se spune că, acel martor va fi înfățișat prin mandat de aducere, care fiind bine citat, nu s'a prezentat, ci acela „care lipsește”, adică se va da mandat de aducere chiar în contra celui martor ce a fost greșit citat și din această cauză nu s'a putut prezenta. Credem că legiuitorul aci intenționat a compus în așa fel propoziția și nu s'a folosit de alcătuirea de mai sus, fiindcă chiar prin faptul că procedura nu este completă, se dă loc întotdeauna la amânarea și târăgânirea proceselor urgente. Legiuitorul, precum însuși arată în expunerea de motive a proiectului a intenționat „stărpirea șicanei de procedură”. Reiesă acest lucru și din însuși economia legii.

În procedura civ. Tr. în materie civilă martorul care, fiind citat în regulă, nu se prezintă la desbatere pentru a fi audiat, poate fi condamnat să plătească, conform art. 296 cheltuelile de amânare a procesului, precum și la plătitrea amendei civile de maximum 3000 lei. Contra acestei deciziuni se acordă drept de recurs, dar poate fi revocată această decizie și de însuși instanța ce a dat-o. (art. 555).

4. Dispoziția din art. 31 din lege este naturală pentru noi cei din părțile alipite, dar era necesară pentru v. regat. Dacă o parte n'a fost citată în regulă, dar se prezintă la judecată, desbaterea urmează a fi finută.

5. Art. 32 stabilește cadrele procedurii sumare. Arată că acțiunile se vor judeca în camera de consiliu, cu precădere și desbateri sumare, chiar însăși replica este facultativă.

Pentru noi este curioasă expresia de „camera de consiliu”. Legiuitorul arătând locul unde să se țină desbaterile, nu poate fi numit minujios. Expunerea de motive a proiectului de lege arată realizarea accelerării justiției, pentru care scop „s'a prevăzut că judecarea acestor acțiuni să se facă în camera de consiliu, adică într'un complet separat de acela care se ocupă de procesele zilnice”.

6. Alineatul 3 al art. 32 arată că hotărârile se vor pronunța fără drept de opoziție atât în prima instanță cât și în apel.

Procedura civ. Tr. permite dreptul de opoziție în genere, conform art. 460, numai în contra sentințelor aduse în lipsă la prima înfățișare. În acest caz alt remediu de drept — afară de justificare — nici nu există, fiindcă în sensul art. 477, dacă e locul de a se face opoziție, nu se permite calea de apel.

Pentru noi este deci de mare importanță această măsură. În sens strict, dacă se pronunță, în urma dispozițiilor legii de față, o sentință în lipsă la prima înfățișare, conform normei vechi ea s'ar fi putut ataca

cu opoziție; această cale de atac însă este exclusă de legea nouă. Care este prin urmare remediul e de drept în contra acestei hotărâri adusă în lipsă? Singurul remediu de drept este acela al *justificării*, care se admite numai în cazul, când pierderea termenului de desbatere s'a făcut fără vină (art. 451). Dacă partea nu s'a prezentat din vină, urmează a rămâne definitiv condamnat în lipsă. Nu cred că legiuitorul ar fi ținut seamă de cazul acesta în vederea procedurii civ. Tr.; însă dispozițiile din lege sunt prea clare pentru a nu fi interpretate alfel.

7. Legea în privința executării provizorii a hotărârilor caută să dea aplicare regulilor stabilite de dreptul comun.

Procedura civ. Tr. în art. 415 înșiră cazurile, când executarea provizorie a sentințelor va trebui pronunțată. Art. 415 în pct. 5 arată și sentințele cari s'au dat în materie de închiriere. Fiind aceasta o normă absolută, la noi în Ardeal, toate sentințele de închiriere se vor pronunța cu execuție provizorie. Ea poate fi însă înălțurată la cerere, în cazurile prevăzute de art. 417.

8. Art. 33 scurtează termenul de apel, fixându-l în 10 zile *dela pronunțare*.

Această dispoziție, care socotește termenul de apel *dela pronunțare* se referă la vechiul Regat, unde în cursul executării se acordă dreptul de contestație.

La noi lipsește dreptul de contestație la executare. Conform legii de execuție, executarea nu poate fi împiedecată. Dreptul de întâmpinare se acordă numai în contra greșelilor executorului judecătoresc. S'ar putea aminti aci însă art. 221 din legea de execuție, care conform jurisprudenței Curiei maghiare, n'ar putea avea aplicare în execuțiile de evacuare, dar care după război tinde a se aplica totuși și la evacuări, în sensul cărui art. se cere o încunoștințare prealabilă a datei de execuție cu 8 zile mai înainte. În contra unei astfel de încunoștințări *iregulare* se admite întâmpinare, care până la judecarea întâmpinării în mod definitiv, amână execuția conform art. 41 din legea LIV:1912.

În linii mari cam acestea sunt deocamdată principiile de procedură, cari fiind la aplanarea dificultăților de ordin procedural ce dominau până acum materia excepțională a închirierilor.

În unul din numerile viitoare mă voi ocupa și cu alte puncte similare tranziționale și care reesă tot din legea nouă a chirii. Ar fi de pildă procedura recursului în Casație și judecarea în fond în aceasta materie de către instanța noastră supremă.

Ținem în ori ce caz să subliniem că în materie de unificare legislativă simțul practic a învins, iar teoria formelor atât de înrădăcinată în unele sisteme procedurale și în deosebi cultivată de practica procedurii civile a vechiului regat a început să se dea învinsă.

Dr. I. Barta
avocat din Cluj.

Reorganizarea Magistraturei

Nu cunosc proiectul în amănunțe. Am văzut însă în ziare, în linii generale, dispozițiunile ce cuprinde.

La cele citite în ziare am două observațiuni de făcut: 1) Asupra judecătorului unic și 2) asupra confirmării magistraților înamovibili din vechiul regat care au primit să vină în teritoriile alipite.

1. *Judecătorul unic*. S'a mai experimentat în vechiul regat judecătorul unic și după câțva timp a fost desființat. Probabil că n'a dat rezultatele așteptate, căci alfel n'ar fi fost desființat.

Când s'a prezentat proiectul de înființare cu ocaziunea discuțiunii în Cameră, dacă îmi aduc bine aminte, partizanii înființării judecătorului unic susțineau că e de prisos să fie doi în ședință pentru că unul sau doarme dacă este bătrân sau scrie scrisori dacă este tânăr; așa că tot numai unul ascultă. Acestui argument i s'a replicat cu succes: Dar dacă este numai unul și acela doarme sau scrie scrisori, cine ascultă? Întrebarea a rămas fără răspuns.

În realitate nu se întâmplă să doarmă judecătorul în ședință sau să scrie scrisori, iar dacă s'ar întâmpla, argumentul adus de susținători înființării judecătorului unic se înloarce în contra lor, căci este evidentă superioritatea complectului de 2 față de judecătorul unic, căci tot mai rămâne unul să asculte.

Acum am văzut și alte argumente pentru înființarea judecătorului unic.

Astfel în „Presa“ din 7 Ianuarie 1924, am citit că dl. Dem. I. Dobrescu, președintele Uniunii Avocaților din România, este partizanul judecătorului unic din două motive:

„Întâi, din punctul de vedere economic este singurul mijloc să ne scape de împotmolirea proceselor, nefiind bani pentru înmulțirea judecătorilor. În al doilea rând este și necesar — susține d-sa — pentru prima instanță, deoarece ne găsim în următoare dilemă morală: „sau cei 2 judecători sunt amândoi inteligenți și cinstiți și atunci unul din ei este de prisos sau numai unul din ei este inteligent și cinstit și atunci celălalt este de prisos și periculos; sau amândoi judecătorii sunt slabi și necoreși și atunci unul nu folosește nimic celuilalt pentru că doi proști nu pot da un... inteligent și nici doi necorecți un cinstit“.

Cred că primul motiv — cel economic — a condus și pe făuritorii anteproiectului la reînființarea judecătorului unic.

Este adevărat că la unele tribunale și în special la Ilfov, s'au aglomerat multe procese, cari stau nejudicate de multă vreme. Dar oare singura cauză a împotmolirii proceselor — ca să întrebuițez expresiunea dlui D. I. Dobrescu — să fie numai numărul insuficient de judecători? Sigur că nu. Sunt și alte cauze.

În primul rând este procedura: cu lipsa de proceduri, cu amânări de comun acord, amânări pentru depuneri de acte, pentru a lua cunoștință de actele depuse, aplicarea art. 151, opoziție, pierderea timpului cu facerea apelului nominal etc.

Iată atâtea cauze cari fac ca procesele să nu poată fi judecate la timp, condicile tribunalelor să se încarce tot mai mult și astfel numărul judecătorilor să devină insuficient pentru rezolvarea proceselor.

Mai la sfârșitul articolului voi arăta, că nu e nevoie de înființarea judecătorului unic pentru judecarea proceselor mai repede, ci trebuiesc căutate alte mijloace.

Voi răspunde mai întâi la dilema morală; fără

gând de polemică, ci numai pentru a proba, că nu poate servi ca argument în sprijinul judecătorului unic.

Dilema este neîntemeiată, căci dacă ar fi întemeiată, ar trebui — întinsă mai ales, că se împacă de minune cu punctul de vedere economic — și la instanțele superioare; și mai ales la tribunale când judecă ca instanțe de apel, în care caz văd în jurnale, că vor judeca un complex de 3. Cum adică? Pentru procesele civile de mică importanță sau pentru insulte, contravențiuni, complexul să fie de 3; iar pentru procesele civile penale importante, să judece numai unul! De ce? Oare în apel, nu-și mai are rostul *dilema morală*: că dacă sunt toți 3 inteligenți și cinstiți, doi sunt de prisos, iar dacă numai unul este inteligent și cinstit, ceilalți doi sunt de prisos și periculoși, sau dacă sunt toți trei slabi și necorecți, atunci cei doi nu folosesc nimic celuilalt pentru că trei... slabi nu pot da un inteligent și nici trei necorecți un cinstit?!

Nu văd rațiunea pentru care nu se aplică și când tribunalul judecă în apel, dacă dilema este reală și adevărată: căci este inexplicabil pentru ce se aplică în prima instanță și aceluiași judecător nu se aplică când judecă în instanță de apel. Explicația poate fi numai aceasta: susținerea înființării judecătorului unic cu ori ce fel de argumente, crezând, că numai prin acest mijloc se ajunge la rezolvarea la timp a proceselor.

În ce privește corectitudinea, dilema este foarte nedreaptă. Și dacă va fi fost câte un caz de necorectitudine pe ici pe colo, datorită tuturor este să-l arate spre a fi înlăturat din magistratură pentru demnitatea corpului judecătoresc și spre binele justiției. Nu s'a putut să nu fie câte un caz izolat, pentru că și magistratii sunt recrutați dintre oamenii societății de azi, dar să nu se generalizeze cazurile așa de rari, încât să servească de argument pentru desființarea celui de al doilea judecător din complexul tribunalelor pe motiv, că e de prisos și chiar periculos. Deasemenea nici slăbiciunea nu poate fi generalizată în cât să servească la desființarea celui de al doilea judecător în complexul de primă instanță, pentru că ar fi de prisos fiind slab.

Este o ofensă pe care n'o merită magistratura. S'a afirmat de mai multe ori chiar de către dl D. I. Dobrescu, că *Tara are o magistratură cu mult mai bună decât aceea pe care o merită*.

Și dacă este așa, atunci acea dilemă nu trebuia pusă nici chiar ipotetic cum a fost pusă; ori cât de mare ar fi dorința de a se găsi argumente noi în susținerea înființării judecătorului unic.

Dilema necorespunzând realității, nu poate servi de justificare a judecătorului unic.

Dar inversându-se, este un argument foarte puternic contra judecătorului unic.

Este mai bine ca unul slab să fie însoțit de un inteligent căci judecata lor va fi mai bună de cât a celui slab singur. Este mai bine ca cel necorect să fie însoțit de un cinstit căci judecata lor va fi dreaptă, pe când judecata necorectului singur ar putea să nu fie dreaptă.

S'a mai zis în dilemă, că dacă amândoi judecătorii sunt inteligenți, unul e de prisos. Oare judecata mai multora să nu fie mai bună de cât a unuia singur? Hotărât da. De aceea la Curțile de Apel și la Casațiile completele sunt compuse dintr'un număr mare de consilieri.

Ba în anumite cazuri înalta Curte de casație judecă și în secții unite, nefiind deajuns complexul unei singure secții.

Întelepciunea poporului zice: *ochi mai mulți văd mai bine de cât doi*.

Din cauza acestui adevăr că judecata mai multora este mai bună de cât a unuia singur vedem că în toate comisiunile, consiliile de administrație sunt mai mulți membri.

Să nu se spună că în comisiuni și consilii de administrații sunt mai mulți membri fiind vorba de specialități: Nu, căci și în comisiile alese de barouri pentru a se pronunța asupra cazurilor de trimeretere în judecată și în consiliile de disciplină sunt mai mulți membri după numărul avocaților din barou. Și în aceste comisiuni nu poate fi vorba de specialitate.

În procesele mari, aproape întotdeauna pledează mai mulți avocați din cei mai iluștri. De ce nu numai unul? S'ar putea spune că așa vor părțile din proces, căci li se pare că sunt mai bine apărate drepturile lor dacă au mai mulți avocați. De multeori așa este. Inpricinatul are mai multă încredere în succes dacă are mai mulți avocați. Tot asemenea și fața de justiție, justițiabilii au mai mare încredere când îi judecă mai mulți, de cât atunci când îi judecă numai unul, căci mai ușor poți bănuși pe unul de cât pe mai mulți.

Dar de multeori însuși avocatul angajat primul, își exprimă părerea, în procese prea mari, că ar fi bine să se mai angajeze și altul. Pentru ce? Pentru că: ochi mai mulți văd mai bine și apărarea sau susținerea cauzei se va face mai complex. Același principiu stă și la baza judecăților.

Vedem din cele expuse până aci că dilema morală pusă prin „Presa“ sau alte argumente de felul acesta, nu pot duce la înființarea judecătorului unic.

Rămâne motivul economic. Nefiind bani pentru înmulțirea judecătorilor spre a putea judeca procesele în restanță și a se termina cele noi în termene scurte cu numărul existent de judecători, singura soluție salvatoare, a părut a fi: *judecătorul unic*. Însă pentru o bună justiție trebuie să se găsească câte-va milioane, dacă: *justitia fundamentum regnorum est*.

Tendința anteproiectului fiind de a se înființa noi judecători și noi tribunale, va trebui să se țină seamă nu atât de numărul comunelor sau locuitorilor dintr'o circumscripție cât de numărul proceselor din anii precedenți și să se înființeze numai unde este absolută nevoie și astfel cu o mică cheltuială s'ar putea remedia răul de care suferă unele instanțe: *aglomerarea proceselor*.

Dar presupunând că s'ar înființa judecătorul unic; căși vor putea judeca sau lucra în același timp? Toți? Nu, din cauza insuficienței localurilor, pentru că nu sunt alătea camere, căși judecători. Iată deci o imposibilitate de fapt contra înființării judecătorului unic.

Pentru judecarea proceselor în timp mai scurt, este nevoie de modificarea procedurii civile, adoptându-se proiectul de accelerarea judecăților¹⁾, cu modificările ce s'ar mai găsi necesare, care proiect are foarte bune dispozițiuni: suprimarea apelului nominal, deci câștig de timp, cunoașterea termenului după primele citațiuni, exceptând anume cazuri, înlăturându-se prin aceasta amânările din cauza procedurii necomplete, înlăturarea amânărilor de comun acord,

¹⁾ Vezi Ardealul Juridic No. 20—21 din 1 Dec. 1923.

desiințarea dreptului de opoziție suprimându-se astfel și amănările cauzate de aplicarea art. 151 P. civ.

Procesul să aibă două faze, cum propune d-l V. M. Dimitriu *cănsilier la Curtea de Apel din Cluj* și anume: Faza de formațiune care să se înfaptuiască sub conducerea și înaintea unei singure judecătorești — și faza de judecare în fond. ²⁾

Și cu aceste modificări ale procedurii se va ajunge la scopul urmărit prin înființarea judecătorești unice: *accelerarea judecăților, fără a se recurge la judecătorești unice,*

Fără modificarea procedurii și din cauza insuficienței localurilor judecătorești, judecătorești unice nu va da rezultatul așteptat; ci va contribui numai la slăbirea încrederii în justiție.

Dacă se va introduce și în vechiul regat notari publici se va aduce instanțelor judecătorești din orașele mari, o simțitoare ușurare prin luarea din competența lor a actelor de notariat.

Nu văd însă utilitatea introducerii notarilor și în vechiul regat pentru că nu pot oferi mai multă garanție de cât instanțele judecătorești; iar pe de altă parte cum e organizată autentificarea actelor de către instanțele judecătorești, este mai mare înlesnire pentru locuitori, căci notari publici vor fi mai pușini decât judecătorii de azi și deci vor fi mai departe de cei cari au nevoie de dănsii pentru facerea actelor.

2. În ce privește pe *magistrații din vechiul, cu examen de capacitate și inamovibili*, cari au primit să vie în teritoriile alipite, cred că nu este drept să mai fie confirmați prin Consiliul Superior al Magistraturii, adică să fie puși în aceeași situație cu magistrații fără examen, cari vor avea o vechime de 3 ani la punerea în aplicare a legii, ci trebuiesc declarați inamovibili la punerea în aplicare a legii.

Cei cari au venit din vechiul regat în teritoriile alipite, au făcut sacrificii și materiale și morale și pentru aceasta nu merită să plardă un drept ce-l aveau câștigat: *inamovibilitatea.*

Gh. Bonteanu
judecător trib. Zalău

JURISPRUDENȚA

Inalta Curtea de Casație și Justiție Complexul pentru Ardeal

Secția I. Dec. Nr. 359—22.

Dosar Nr. 698.

1. Ordonanța Nr. 4420—1918 ai fostului guvern maghiar care pentru valabilitatea contractelor făcute asupra imobilelor cere forma scrisă, este în vigoare.

2. Pentru a satisface această ordonanță nu se cere contract formal. O notă asupra învoielii făcute oral, scrisă și semnată numai de una dintre părți, este de ajuns ca vânzarea imobilului să fie valabilă făcută.

3. Nevalabilitatea contractului pentru bește.

Starea de fapt: Imobilul, care era în coproprietatea tabulară a lui Primus și soția, s'a vândut la 7 Febr. 1919. de către Primus (singur) iar asupra învoielii făcute între Primus și secundus (cumpărătorul) s'a făcut o notă scrisă și semnată numai de Primus. În notă se cuprinde numai declarația că Primus a vândut întreg imobilul cu prețul de X coroane. Primus a primit 10.000 c. avans. Contractul s'a încheiat după masă la orele 5, iar la orele 6 Primus a declarat lui Secundus că restituie avansul, pentru că soția sa nu consimțe la vânzare. Secundus a refuzat avansul, fiindu-se de contract. Prin acțiune, Secundus cere ca Primus și soția sa să fie condamnați la tolerarea în tabulăreii dreptului său de proprietate. Martorii ascultați în cursul procesului au depus că Primus, cu ocazia încheierii contractului, era în stare de bește. Soția lui Primus cere respingerea

acțiunii pentru că n'a luat parte la contract, față de ea reclamantul s'a renunțat.

Tribunalul și Curtea de Apel au respins acțiunea, pentru că Primus găsându-se în stare de bește, lipsește voința de a contracta. Nici nota nu poate fi considerată ca contract scris.

Inalta Curte deliberând

Asupra cererii de reviziune, prin care susține, ca instanța de Apel cu violarea regulilor de procedură și normelor de drept material:

1. A constatat ca nota de sub F. făcută și iscălită de intimatul Primus nu constituie un document prescris și recerut de ordonanța No. 4420/1918. M. E.

2. Constatând faptele în urma unei greșite aprecieri și ponderari a depunerilor martorilor și experților în parte și contrar cu conținutul dosarului din aceste fapte a ajuns la greșită concluziune, ca intimatul Primus la contractarea cu reclamantul asupra imobilului în chestiune a fost într-o stare de bește provocând incompatibilitatea lui l-a împedat în exprimarea voinței libere.

Având în vedere că în ce privește, nota de sub F. scrisă și semnată de intimatul Primus, aceasta fiind seamă de conținutul ei, conform jurisprudenței acestei inalte Curți dezvoltată în această privință, corespunde în toate unui document prescris de §. 1. din sus menționata ordonanță și că prin urmare acțiunea reclamantului în baza lipsei de document corespunzător nu se poate respinge.

Având însă în vedere mai departe ca conform constatările făcute de instanța de Apel cu amănunțită și motivată apreciere și ponderare a tuturor circumstanțelor ivite în proces și în deosebi a faziunilor martorilor și depunerilor experților interogați în privința căror constatări nu se observă nici o contrarietate cu conținutul dosarului; Intimatul Primus cu ocaziunea prelinsei contractării a fost într-o așa stare de bește, care l-a împedat la expresiunea voinței libere.

Având în vedere, că în urma unor astfel de constatări instanța de Apel a concludat fără violarea normelor de drept, ca prelinsul contract de vindere cumpărare lipsit fiind de învoială serioasă și hotărâtă a intimatului Primus este nevalabil.

Pentru aceste motive nu admite cererea de reviziune 31 Martie 1922.

Adnotări. Deciziunea Curții de Casație este justă, în ceea ce privește forma contractului. Orice act scris, din care reiese că părțile au căzut de acord asupra obiectului și prețului de vânzare, este contract scris, deci vânzarea e valabilă. Nu face deosebire că în speță numai vânzătorul a semnat actul predat cumpărătorului, căci cumpărătorul putea să primească contractul în formă scrisă orișicând și a și făcut aceasta prin intențarea acțiunii.

Nici una dintre instanțe nu se ocupă cu chestiunea dacă faptul că partea celuilalt coproprietar nu s'a vândut în mod valabil, are vreun efect asupra valabilității contractului încheiat despre întreg imobilul. N'are nici un efect. Pentru partea lui Primus contractul este executabil și Primus poate fi condamnat

²⁾ Ardealul Juridic No. 17 și 18—1923.

să tolereze ca dreptul de proprietate al lui Secundus să fie intabulat asupra părții sale. Pentru cealaltă parte Primus poate fi condamnat ca în termenul fixat de instanță să procure dreptul de proprietate și să-l transmită lui Secundus, iar în cazul când n'ar face aceasta, să plătească daune-interese. S. L.

Curtea de Apel Cluj

Nr. P. 1831—1922.

Cauțiune pentru eliberare din arest preventiv. Eliberare când această cauțiune nu mai garantează executarea pedepsei de către acuzat. Cerințele art. 165 și 166 pr. p. în vigoare în Ardeal. Motivare. Notă.

Sedința de Consiliu de la 2 Aprilie 1924.

În cauza penală pentru crima de lov. grave cauz. de moarte contra lui F. I. și soții.

Asupra recursul lui P. G. prin apărător contra deciz. Nr. P. 1331-77—1921 a Camerei de acuzare a tribunalului Cluj prin care i s'a respins cererea de înapoiere a cauțiunii de 20.000 pe care a depus-o în 1921 pentru eliberarea din arestul preventiv a acuzatului F. I. aflat actualmente ca soldat în regim, 83 Inf. Cluj, deliberând a hotărât prin următoarea:

Incheiere:

Recursul se admite și deciziunea Nr. P. 1531-77—921 a Camerei de acuzare se reformează în baza art. 379 al 4 pr. p. Se ordonă arestarea din nou în deținere preventivă a acuzatului F. I. actualmente soldat în regim 83 infanterie din Cluj în baza art. 143 al 4 și 166 pr. p. conform și Deciziunilor judeului instructor și Camerei de acuzare Nr. 1331-77—921 și 1331-16—921 și confirmate de Curtea de Apel cu Nr. P. 340-7—921 care își recapătă vigoarea iar Dec. Cam. de acuzare de eliberare provizorie din arest din 14-6—921 se anulează.

Se dispune eliberarea cauțiunii hipotecare de 20.000 lei intabulată de oficiul de Carte funduară pentru această suma în favorul statului pe averea imobiliară a soților P. Gh. și Maria St. sub No. 2812/1921 c. f. jud. ocol Cluj și care eliberare se va efectua în momentul arestării acuzatului. Tribunalul Cluj va proceda la executarea prezentei încheieri conformându-se în ce privește efectuarea arestării art. 143 al. 4 pr. p.

Motive:

Având în vedere ca din dosar rezultă ca acuzatul I. F. a fost eliberat din arest preventiv prin decizia Camerei de acuzare No. 1331 din 14 Iunie 1921 contra unei intabulări în folosul statului ca drept hipotecar în valoare de 20.000 lei pe averea imobiliară a soților P. Gh. și Maria St. conf. dec. Jud. Ocol secția cărților funduare No. 2812/1921; iar soții P. Gh. au consimțit la aceasta în calitate de socrî ai acuzatului I. F.

Având în vedere că din motivele recursului și mai ales din certificatul Trib. Cluj din 20 Martie 1924 se constată că legăturile de rudenie între recurent și acuzat sunt pe cale a se desface, căci fiica recurenților a intentat acțiune de divorț contra soțului acuzatului I. F., timp în care relațiunile de bună înțelegere între acuzat și fosta sa familie s'au înrăutățit într'atâta încât cauțiunea depusă nu mai prezintă pentru justiție o garanție, că acuzatul își va executa pedeapsa la care a rămas condamnat. Având în vedere ca datele fiind împrejurările poate fi verosimil

locmai contrariul și din răzbunare; caz în care acuzatul ar putea dispărea locmai ca să facă rău foștilor lui socrî și să scape și de pedeapsa de 1 an și 2 luni reclusiune și cu care a rămas mulțumit în fața Curții, care l'a judecat în apel.

Considerând în drept că eliberarea de sub arest preventiv a fost numai provizorie, iar odată ce cauțiunea nu mai prezintă garanție destulă pentru justiție la executarea pedepsei de către acuzat și a fost eliberată în mâna celor ce au depus-o ca atare, atunci deciziunea judeului instructor Nr. P. 1331—1921 întărită de Camera de acuzare și Curtea de Apel reintră în vigoare și produce efectul conf. art. 165 ultima frază pr. p. iar cauțiunea trebuie înapoiată celui care a depus-o imediat ce acuzatul va fi deținut din nou conf. art. 166 partea ultimă pr. p. după cum s'a ordonat în dispozitiv pentru motivele de mai sus.

Având în vedere că acuzatul a cărui arestare s'a ordonat este militar activ tribunalul la încarcerarea lui va observa dispozițiile art. 143 al. 4 pr. p. executând ordinul Curții prin autoritățile militare și după care fapt împlinit va priveghia eliberarea cauțiunii părții în drept conform dispozitivului.

Cluj, la 2 Aprilie 1924.

Notă. Incheierea Curții de Apel din Cluj prin care s'a eliberat o cauțiunea depusă de un terțiu pentru eliberarea provizorie din arest preventiv, mai înainte ca acuzatul să se fi aflat în unul din cazurile prevăzute limitativ de art. 166 pr. p., ni se pare importantă și în cadrele textelor procedurii penale juridic motivată.

Speța prezintă interes și ca inovație de interpretare a unor texte de lege ca cele ale procedurii penale maghiare, care par alcătuite să nu scape din vedere principiul garantării libertății individuale și jurisprudența toată este stabilă în acest sens.

În adevăr, Camera de acuzare de la tribunal respinsese în cazul concret cererea de eliberare a cauțiunii făcută de Gh. P. în prin for, această instanță bazându-se strict pe cazurile limitative prevăzute de art. 166 pr. p. și anume spune expres acest text: Cauțiunea devine liberă și trebuie înapoiată celui care a depus-o dacă: 1. *înviniutul este deținut din nou pentru aceeași cauză*; 2. *hotărârea prin care s'a ordonat detinerea prealabilă ori închisoarea preventivă au fost invalidate*; 3. *procedura a luat sfârșit printr'o încheiere de stingere*; 4. *sentința achitătoare a ramas definitivă*; 5. *condemnatul a început executarea pedepsei private de libertate*; 6. *a ramas condamnat numai cu amendă în bani*; 7. *în caz de stingerea punibilității*.

Or Camera de acuzare apreciind că nu era de aplicat în speță nici unul din cazurile enumerate, a respins pur și simplu cererea tertului de a i se elibera cauțiunea și fără a cerceta mai de aproape cazul special și a

pune în concordanța rațiunea textelor cu interesul social și rostul admiterii cauțiunii pentru garantarea împlinirii sancțiunilor penale dictate de lege.

Curtea de apel însă a văzut bine, că deși spiritul procedurii penale este acela de a se garanta libertatea individuală, totuși atunci când se găsesc față în față două interese în mod rațional și legal trebuie preferat și salvat în principal acela, prin care se garantează mai ales sancțiunea dictată de textele penale adică executarea pedepsei.

Textele legii sunt reci, rigide iar sarcina de a le da viața revine judecătorilor prin încadrarea în coprinsul acestora a cazurilor concrete, care mai ales în materie penală sunt tot atât de variate ca și schimbătoarea natură individuală a infractorului.

Legea este formalistă și în exactitatea ei de multe ori prevede cazuri și formule. Atâta a putut face legiuitorul și se subînțelege că a lăsat judecătorului sarcina de a încadra în coprinsul ei cazul concret. Cu formule și stricta lor pază numai, nu putem concepe administrarea unei bune justiții. Interpretarea în penal desigur este strictă, prezumpțiile și deducțiile nu și-au răstăit ca în materie civilă. Nu e însă mai puțin adevărat, că acolo unde în fapt constă un adevăr el trebuie just și rațional încadrat între acele texte penale, care satisfac odată cu litera legii echitatea și interesul social al sancțiunilor penale.

Dacă s'a făcut dovada că Gh. P. și soția sa împinși de dragostea filială au făcut tot ce au putut pentru a-și elibera ginerele de sub arest preventiv în anul 1921, adică când acuzatul I. F. reprezenta fericirea fiicei lor și a familiei; în anul 1924, când acuzatul prin purtările sale devenise mai mult decât strein, chiar dușman de oare ce este în divorț cu fiica lor, acea cauțiune numai poate reprezenta o garanție pentru justiție că acuzatul nu va fugi și a se sustrage de la executarea pedepsei. Mai mult, nu e exclus ca acest acuzat să caute a face rău foștilor socri din răzbunare și prin fugă să-i facă a pierde cauțiunea deoarece interesele nu mai sunt identice ci tocmai din potrivă.

Pentru aceasta afirm că raționamentul din motivarea Curții este și logic și legal. Se împacă interesul social justițiar prin ordonarea arestării din nou a acuzatului, pentru motivul legal coprins în art. 165 pr. p. care spune: *dacă cauza legală pentru ordonarea închisorii preventive s'a ivit în urma punerii în libertate. În adevăr întru cât consemnarea*

cauțiunii nu mai prezintă o garanție că acuzatul va executa pedeapsa, iar această cauză s'a ivit după ce acest acuzat fusese eliberat de sub arest preventiv, textul legii este perfect aplicabil în speșă. Și mai departe întru cât eliberarea a fost provizorie în 1921, ordonarea arestului preventiv se impune, cum bine zice Curtea de Apel, în baza deciziei din 1921 a judeului instructor care își recăpătă astfel vigoarea împăcându-se și rigoarea textului categoric al art. 166 pr. p. — pe care Camera de acuzare nu l'a văzut — *că învinutul este deținut din nou pentru aceeași cauză.*

V. M. D.

JURISPRUDENȚA STABILĂ DE

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE Complectul pentru Ardeal și Bucovina

Secțiunea I. Ardeal

Proces pentru invalidare de testament. Proces de reînnoire. Testament în copie, a cărui exactitate n'a fost combătută. Neacvirarea dosarelor cerute în proces. Avere linară. Fideicomisiunea „*cius quod supererit*” față de succesiunea de post-ereditate stipulată în testament. Deducțiunile instanței de fond conform cu normele de drept material și jurisprudența. (Deciziune No. 1122—922).

Proces în daune. Acțiune introdusă la autoritatea industrială de către un girant de prăvălie. Raporturi de serviciu, iar nu îmbogățire fără cauză a patronului din produsul muncii acestuia. Cerere de daune provenind din stricarea unei logodne. Competința tribunalului. Legea XVII. din 1884. (Deciziunea No. 1131—922).

Testament scripsal. Condițiuni de validitate. Legea XVI. din 1876. Dacă și când un testament scripsal, în lipsa formelor, poate fi considerat verbal. Neconcludența ascultării de martori în speșă. (Deciziunea No. 1312—922).

Secțiunea I. Bucovina

Denunțarea locuinței. Aplicarea legii chirilor din 15 Aprilie 1922 la un caz judecat anterior promulgării ei. Holărire neexecută. Retroactivitatea legilor de ordine publică. Respingerea cheltuielilor de judecată. §. 518 al. 1 pr. civ. austriacă. Deciziunea No. 1096—922).

Oficii de închiriere. Mandat de evacuare. Interpretarea art. 64 din regulamentul legii oficiilor de închiriere. Legea chirilor din 15 Aprilie 1922. Derogarea ei la ordonanțele ministeriale anterioare. Prolungirea contractelor de închiriere în întreaga țară. (Deciziunea No. 1157—922).

Denunțarea locuinței. Aplicarea legii de prelungirea închirierilor din 15 Aprilie 1922 la orice fel de contracte de închiriere de clădiri. Când un chirieș poate fi evacuat. Ce se înțelege prin familia proprietarului care voește a evacua pe chirieș, pentru nevoile ei personale. Dovada urgentei trebuințe. Interpretarea articolului 2 lit. c) din zisa lege. (Deciziunea No. 1184—922).

SECȚIA I

Decizia No. 1122—922. Ardeal Dosar No. 1656—921.

S'a luat în cercetare cererea de reviziune intitulată de recurs a intimatului Ilie Grecu, contra sentinței Curții de Apel Timișoara No. 1921 C I 74—7 dată în procesul introdus de reclamantul Ion Repede, iar după moartea acestuia continuat de reclamanta Ana Repede măritată cu Constantin Tundrea, contra intimaiilor Ilie Grecu care judecat definitiv, s'a reînoui de către intimatul Ilie Grecu.

După referatul Dlui Consilier T. Radu, s'a dat cuvântul Dlui avocat Proștean, care s'a prezentat pentru reclamanta Ana Tundrea, ca procurator și a cerut respingerea cererei de reviziune.

Curtea deliberând, asupra motivelor cererei de reviziune și anume: 1. stabilirea stărei faptice în mod defectuos, cu nesocotirea regulilor de drept, omițându-se acvirea dosarelor indicate în acțiunea de reînoui și interpretându-se greșit conținutul testamentului rămas după defuncta Maria Grecu născută Mentlan, mama defunctei minore Maria Grecu, testament alăturat la procesul-verbal despre desbatere în copie simplă de către reclamantă și în deosebi scăpându-se din vedere acea stipulațiune făcută în acest testament de către testatoarea Maria Grecu născută Mellan, că numai „averea care mai rămâne“ din cea 1/2 parte din imobilele în chestiune, testată soțului ei îi va compete ficei Maria Grecu, de unde rezultă, că prin acel testament nu s'a constituit dreptul de creditare posterioară pe seama minorei Maria Grecu, ci numai dreptul de derivă din „fidei comisiune eius quod supererit“, și în consecință tuturor acestora;

2. greșită concluzie în drept, că minora Maria Grecu ar fi fost eredele soției lui Manoilă Grecu și nu acestui din urmă, și că prin urmare prin testamentul menționat jumătatea parte din imobilele testate lui Manoilă Grecu, nu și-a pierdut caracterul liniar, în fine;

3. violarea normelor de drept prin nesocotirea pretențiunii, ridicate tot în acțiunea de reînoui relativ la restituirea din lăsamântul decedatei minore Maria Grecu a unor cheltuieli efectuate de către intimatul renoitor de proces parte în interesul antecesorilor ei Manoilă Grecu și Ion Repede.

Văzând apoi și cele conținute de replica reclamantei înaintată în termen.

Având, în vedere, că în ce privește omiterea câștigărei, dosarelor amintite, toate circumstanțele decisive în acest proces de reînoui putându-se stabili din testamentul, deși alăturat numai în copie simplă, dară în privința exactității necombatut nici din partea intimatului, apoi din datele conținute de foaia fonciară relativă la imobilele succesoriale, care s'a alăturat în copie autentică și din dosarul fonciară No. 117—1911 asemenea alăturat, rezultă de aci că prin omiterea acvirii celorlalte dosare cerute în acțiunea de reînoui nu s'a violat normele și de drept de procedură.

Considerând, că pentru judecarea acestui proces de reînoui este decisivă acea circumstanță, dacă asupra celei jumătate părți din imobilele conținute de cartea funduară No. 28 din Costeculmic, care constituiesc lăsamântul decedatei Maria Grecu minore, testate de către Maria Grecu născ. Mentlan soțul ei Manoilă Grecu, a fost desemnată minora Maria Grecu de post erede s'au ba, și în consecință dacă această jumătate parte în chestiune în urma testării către Manoilă Grecu și-a pierdut caracterul de avere

liniară aparținătoare liniei feminine escedente a Marie, Grecu născută Mentlan mama minorei Maria Grecu sau ba.

Considerând, că deși această stipulațiune din testamentul rămas după Maria Grecu născ. Mentlan și anume, că „averea ce mai rămâne“ după moartea soțului ei din jumătatea parte a mobilelor testate acestui îi va compete ficei Maria Grecu, de fapt constitue un „fidei comisiune eius quod supererit“.

Considerând însă, că din punct de vedere juridic între succesiunea în urma nucei, „fidei comisiune eius quod supererit“ și între succesiunea de postreditare nu este nici o deosebire, a subsumându-se ambele sub noțiunea juridică a dreptului de postreditare, adică și dreptul ce urmează din „fidei comisiune quod supererit“ din punct de vedere juridic nu este altceva, decât drept de postreditare, bineînțeles redus la restul ce va rămâne din averea testată proeredelui.

Considerând, că astfel evident fiind, că defuncta Maria Grecu minoră și jumătatea parte din realitățile conținute de cartea funduară No. 28 din Costeculmic, pe care mama ei o testase tatălui ei, după moartea acestuia nu după el, ci după mama ei a moștenit-o în baza dreptului de post ereditare stipulat prin testamentul acestei din urmă, și că în consecință această jumătate parte din averea succesorală a rămas să constituie averea liniară feminină ce aparține liniei ascendente a mamei defunctei Maria Grecu minore.

Considerând, că așa dară deducțiunile în drept trase de către Curtea de Apel în privința acestora în sensul celor acum dezvoltate, corespunde normelor de drept material și jurisprudenței stabilite.

Considerând, în fine, că intimatul Ilie Grecu, în acțiunea lui de reînoui numai a accentuat, că cheltuielile afirmativ efectuate de dânsul în sarcina lăsamântului defunctei Maria Greck minore trebuiesc restituite din acest lăsamânt, fără însă de a specifica aceste cheltuieli și fără a înainta petiți pentru judecarea acestei chestiuni, din care motiv cauza în privința aceasta nu s'a desbătut rezultând de aci, că nu se poate constata violarea normelor de drept de procedură nici în urma acelei împrejurări, că Curtea de Apel de această chestiune nu s'a ocupat.

Considerând, că așadară cererea de reviziune în toată privința se află de nefondată.

Pentru aceste motive. În numele legii.

Înalta Curte nu admite cererea de reviziune a intimatului Ilie Grecu, contra sentinței Curții de Apel Timișoara No. 1921 C. I. 74/7 și obligă pe numitul intimat, că în 15 zile sub urmările execuției să solvească reclamantei lei cinci sute (500) spese în reviziune.

Dată și citită în ședință publică azi la 30 Octombrie 1922.

Decizia No. 1131—922 Ardeal Dosar No. 1628—921

S'a luat în cercetare cererea de reviziune a intimatului Andrei Novák, contra sentinței Tribunalului Oradea-Mare No. 1920 C. a. 5569—14 dată în procesul intentat de către reclamantii Paul Dezsi și soția pentru desființarea sentinței autorității industrială condamnatoare la plățirea sumei de 19.600 coroane.

În lipsa părților.

S'a ascultat referatul Dlui Consilier T. Radu. Curtea diliberând.

Asupra motivelor cererei de reviziune, prin care intimatul se plânge, că instanța de Apel cu greșita

aplicare a §-ului 176 din art. de lege XVII anul 1884 a judecării cauzei, numai în acea privință, dacă a subsistat între părți un raport de girant (conducător de prăvălie) și n'a cercetat cauza și din acel punct de vedere dacă reclamanții prin valoarea muncii intimatului dezvoltată s'au îmbogățit pe nedrept și dacă prin desfacerea arbitrară a logodnei cu fica lor l-au păgubit profitând doi ani de munca lui gratuită.

Având în vedere, că conform stărei faptice stabilite de către instanța de apel și decisivă și în reviziune, între intimatul reclamant în cauza de jalbă introdusă înaintea autorității industriale și între reclamanții intimai în această cauză, nu numai raport de girant, dacă peste tot nu s'a nscut vre'un raport de serviciu de oarece intimatul a intrat în casa reclamanților ca logodnicul ficei lor, trăind în această casă și muncind aici colea în jurul meseriei acestora de pantofari, numai ca un membru de familie, iar pentru munca-i depusă și echivalente cu o muncă de servitor de casă și a primit răsplata abundant prin proviziunea și înbrăcămintea de care a beneficiat în restimpul cât a stat în casa reclamanților.

Considerând, că așa dară neconteslându-se nici un raport de serviciu între părți intimatul în cadrul procedurii de jalbă stabilită prin art. de lege XVII. din anul 1884 cu succes n'a putut preînde nici o rebonificație, nici o simbrie reclamanți de unde urmează, că instanța de apel n'a violat dispozițiile acuma menționatei legi.

Considerând că intimatul întrucât ridică pretențiune contra reclamanților în baza îmbogățirii pe nedrept prin exploatarea muncii sale și din cauza unei daune suferite în urma desființării afirmativ arbitrară a logodnei cu fica reclamanților, aceste pretențiuni în cadrul acestui proces de altfel de natură, conform cu dispozițiile procedurii civile, fiindu-se seamă și de valoarea preînsă, trebuie să intentate înaintea tribunalului, și că deci în consecință instanța de apel corect și fără violarea normelor de drept a omis cercetarea unei eventuale îmbogățiri injuste sau unei daune eventual suferite și susținute de către intimat în cererea-i de reviziune.

Considerând, că așa dară această cerere de reviziune în toată privința se află de nefondată.

Pentru aceste motive în numele legii.

Înalta Curte nu admite cererea de reviziune a intimatului înaintă contra sentinței Tribunalului Oradea-Mare No. 1920 C. a 5569/19.

Data și citită în ședință publică azi la 31 Octombrie 1922.

Decizia No. 1312-922. Ardeal Dosar No. 1085-921.

S'a luat în cercetare cererea de reviziune a intimatilor Francisca Schier și Alfred Schier contra sentinței Curții de Apel Timișoara dată sub No. 1921 C. III. 156-12, în procesul intentat de reclamanta Ioana Hrabach măr. Schwager pentru stabilirea succesiunii legale și accesorii.

Prezenți intimai prin Dl avocat Caius Bredicean ca procurator substituit al Dlui avocat Dr. Aurel Vallan procuratorul intimatilor, precum și reclamanta prin procurator Dl avocat Dr. Hugo Dezső substituit în baza procurei dela dosar prin Dl avocat D. Singer.

După referatul Dlui Consilier T. Radu s'au ascultat Dnii avocați ai părților în susțineri și combateri cu cheltueli.

Curtea deliberând, asupra motivelor cererii de reviziune și anume:

1. violarea normelor de drept material în urma stabilirii nevalidității testamentului scripsal datat la 10 Octombrie 1919 și rămas după decedatul Ioan Hrabach, cu greșită interpretare a dispozițiilor §-lui 6 din art. de lege XVI anul 1876 și fiindcă acest testament pentru cazul mai rău nu s'a stabilit de valid, ca testament verbal.

2. violarea normelor de drept de procedură în urma omiterii ascultării martorilor testamentari.

3. greșita stabilire a simbriei cerută prin cererea reconvențională, în suma de 3480 lei în loc de 16.000. lei Având în vedere, că punctul de vedere juridic al instanței de apel, conform cărui sus menționatul testament scripsal rămas după decedatul Ioan Hrabach nu poate fi menținut ca valid, fiindcă nu s'a dovedit pe actul însuși de către martori, că testamentul a fost citit și că testatorul i-a pus semnul manual, — coresponde în toate dispozițiilor §-lui 6 din art. de lege XVI anul 1876 și că așa dară de o greșită interpretare a legii nu poate fi vorba.

Considerând, că §-ul 6 din menționata lege dispunând în mod imperativ, că îndeplinirea formalităților cu privire la testament determinate de acest paragraf trebuie să conțină de însuși textul testamentului și urmând de aci că orice mărturisire a martorilor testamentari, n'ar putea avea ca rezultat validitatea testamentului, — prin urmare omiterea ascultării martorilor testamentari, ca fiind fără scop, s'a făcut fără violarea normelor de procedură.

Considerând mai departe, că acea categorică declarație conținută de testamentul scripsal, că „acest act scris este testamentul meu“ exclude cu desăvârșire orice posibilitate de a se considera testamentul de verbal, — nu s'au violat norme de drept nici prin aceea că nu s'a mai cercetat eventuala validitatea actului ca testament oral.

Considerând, în fine, că sentința primei instanțe în privința sumei simbriei de serviciu stabilită în urma cererii reconvenționale a intimatului I nu s'a apelat, de unde urmează, că în privința acestei reviziune este neadmisibilă.

Considerând, că astfel fiind, cererea de reviziune în întregime se află de nefondată.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legii, nu admite cererea de reviziune a intimatilor înaintă contra sentinței Curții de Apel Timișoara dată sub No. 1921 C. III. 156-12 și obligă pe intimai ca în 15 zile sub urmările execuției să plătească reclamanței 400 (patru sute) lei spese de reviziune.

Data și citită în ședință publică azi la 4 Dec. 1922.

SECȚIA I.

Decizia No. 1096-922. Bucovina Dosarul No. 1738-922.

În procesul lui Clement Zlepko din Siret reclamant reprezentat prin avocatul Dr. Goldhammes din Siret în contra lui Mihail Bold din Siret pârât reprezentat prin avocatul Dr. Hurtig din Siret pentru denunțarea locuinței.

S'a luat în cercetare reviziunea reclamantului în contra deciziei tribunalului Cernăuți ca instanță de apel din 26 Iunie 1922 Bc. II. 226-22-2, prin care schimbându-se sentința judecătorească din 8 Martie 1922 IX. 27-22-7 s'a desființat denunțarea judiciară No. K. 29-22-1.

După raportul Dlui Consilier Dr. E. Mandicevschi, Curtea deliberând, asupra unicului motiv de reviziune învocat conform §-ului 503 cifra 4 din pr.

civ. greșită fiind aplicarea legii chiriilor din 13 Aprilie 1922 Mon. Of. No. 11. la cazul prezent care s'a judecat în 8—III—922, deci încă înaintea promulgării acelei legi, greșită fiind și interpretarea dispozițiunii art. 2 al. ultim din acea lege când instanța de apel a putut să schimbe sentința întâi declarând denunțarea de desființată, când aliniatul ultim din articolul menționat nu dispune decât că hotărârile încă neexecutate și având de obiect evacuarea chiriașului rămân fără efect în ce privește evacuarea, în orice caz e greșită deciziunea tribunalului cu privire la cheltuielile de judecată.

Considerând că deși este exact că în de comun legile nu au putere retroactivă și că acestea nu s'a acordat nici legii din 13—IV—1922 Mon. Ofic. No. 11. necontinând acea lege nici o dispozițiune de astfel, totuși legea care în art. 4 impune tuturor dispozițiilor sale caracterul de ordine publică în dispozițiunea aliniatului intim din art. 2, unde expresiv e vorba numai de hotărârile judecătorești și a comisiunilor arbitrale rămase definitive, nu poate fi altfel interpretată decât cum a înțeles-o instanța de apel, căci fiind intențiunea clară a legiuitorului, ca chiriașul să fie chiar atunci scutit de evacuare, dacă s'ar găsi asupra lui o hotărâre judecătorească rămasă definitivă, având de obiect evacuarea lui, întru cât hotărârea încă n'a fost executată, e cert în sensul aceluiaș intențiuni a legiuitorului, că o astfel de hotărâre judecătorească, care în epoca promulgării legii fiind dată totuși încă n'a ajuns să fie definitivă, având de obiect evacuarea chiriașului în baza art. 4 a legii nu se mai poate aproba în instanța superioară, ori care de altfel ar fi starea procesului, printrucă aprobându-se o astfel de hotărâre ea dela început ar fi lipsită de ori ce efect real, ceea ce ar contrazice scopului de a acorda scutul legal.

Considerând, că în ce privește deciziunea asupra cheltuielilor de judecată un mijloc de atac în contra acelei deciziuni conform §-ului 528 al. 1 din proc. civ. nu mai există, când reviziunea în fond n'a avut efect.

Considerând, că așa fiind motivul de reviziune din §-ul 503 cifra 4 din proc. civ. nu are loc.

Pentru aceste motive și luând în seamă că adversarul în reviziune cheltuieli n'a cerut.

Curtea decide în numele legii. Reviziunea nu se admite.

Dată și citită în camera de consiliu, azi la 13 Octombrie 1922.

Decizia No. 1157—922 Bucovina Dosar No. 1844—922

În cauza reclamantei masei succesoriale după defunctul Dr. Isidor Katz și moștenitorii lui Bobetta Katz și consoții, reprezentați prin avocatul Dr. Kreis din Lindein, în contra pârâtului Dr. Moses Beras avocat la Storojineț pentru evacuarea unui obiect de locațiune.

S'a luat în cercetare reviziunea pârâtului în contra deciziunii tribunalului Cernăuți ca instanța de apel din 31 Martie 1922 Bc. VI. 85 2/22 prin care schimbându-se sentința judecătoreștii Storojineț din 23/I. 1922 C. III. 416/21 mandatul de evacuare la No. K. III. 35/21 a fost menținut în vigoare

După referatul D-lui Consilier Dr. E. Mandicevschi. Curtea deliberând, asupra motivelor de reviziune invocate conform §-ului 503 cifra 2, 3, 4 din P. c.

dintre care cele două dinîai fiind după starea juridică a cauzei fără obiect se pot trece cu vedere, iar asupra motivului din urmă dezvoltat în sensul greșitei interpretări a legii când instanța de apel e de părerea că prin deciziunea Ministerului Internelor Mon. Of. No. 120. care aduce regulamentul la legea pentru înființarea oficiilor de închiriere au fost desființate ordonanțele Ministeriale, anterioare privitoare la ocrotirea chiriașilor.

Considerând că regulamentul la legea pentru înființarea oficiilor de închiriere s'a făcut în limitele autorizățiunii ce s'a dat Ministerului Internelor prin art. 31 din legea din 23/VII. 1920 Mon. Of. No. 111 și că deci și art. 64 al 2 al acestui regulament nu se poate altfel înțelege, decât că n'a intenționat a întrece limitele de derogare stabilite în art. 22 din lege, căreia domeniu de aplicare conform cu art. 1. din lege se reduce la închirierile făcute numai ulterior publicării acelei legi, deci urmează că cu toată dicțiunea în serie largă a regulamentului, o derogare la dispozițiunile ordonanțelor privitoare la ocrotirea chiriașilor în Bucovina încă din timpul anterior legii menționate în vigoare, prin acea lege nu s'a făcut, rămânând ele și mai departe în vigoare pentru toate contractele de închiriere încheiate mai înainte de promulgarea legii din 23/VII. 1921 Mon. Of. 111 și chiar pentru cele ulterior acelei promulgări, întru cât dispozițiunile legii menționate nu le sunt contrarii.

Considerând, că deci reviziunea cu drept cuvânt se plânge de o rea aplicare a legii, când instanța de apel desconsiderând cele mai sus zise a interpretat literal dispozițiunea art. 64 din regulament și fără a lua seamă la legătura în care ea se găsește cu dispozițiunile legii pentru înființarea oficiilor de închiriere.

Considerând, mai departe numai că legea din 13 Aprilie 1922 Mon. Of. 11 introducând în Bucovina un nou sistem de ocrotire a chiriașilor conform art. 41-a derogat la ordonanțele ministeriale privitoare la aceeaș materie din vremile anterioare și fiind dispozițiunile ei de ordine publică aceste sunt a se aplica și la cazul prezent deși legea s'a promulgat numai în curgerea procesului în instanța a treia.

Considerând, că conform art. 1 din această lege toate contractele de închiriere de clădiri *din întreaga țară* mai ales și cele în curs de executare încheiate sub imperiul legilor anterioare se prelungesc de drept în folosul chiriașilor cetățeni români până la 6 Mai 1923.

Considerând, că deci și contractul de închiriere încheiat între părți este a se feri ca prelungit până la acea dată, deci nu se poate mai înainte fi desființat.

Considerând că așa fiind, mandatul de evacuare dat la No. 12 VI 35—21 e întrecut de lege și nu se poate menține în vigoare, de unde urmează temeinicia reviziunii pe motivul §-ului 503 cifra 4 și fiind aceasta a se admite, aplicarea dispozițiilor §§ 41 și 50 din Proc. civ. privire la cheltuielile de judecată.

Pentru acest motive Curtea decide în numele legii.

Reviziunea se admite și schimbând deciziunea atacată a instanței de apel se restabilește sentința instanței întâi.

Partea reclamantă se obligă a plăti pârâtului

până'n 14 zile sub rigoarea execuțiunii 192 (una sută nouăzeci și doi) lei, cheltueli de judecată în instanța a III.-a.

Data și citită în Cam. de Consiliu, la Nov. 1922.

Decizia No. 1184—1922 Bucovina Dosar No. 1866—922

În procesul reclamanților Paulina Hantzko și Ludovig Hantzko din Cernăuți reprezentați prin avocatul Dr. Iosif Allerhand din Cernăuți în contra lui Iosif Hellinger din Cernăuți părât, reprezentat prin avocatul Dr. Paul Katz din Cernăuți pentru denușarea locuinței.

S'a luat în cercetare reviziunea părâtului în contra deciziunii tribunalului Cernăuți ca instanță de apel din 2 Noembrie 1921 Bc. IV 633—21 18 prin care schimbându-se sentința judecătorei Cernăuți din 29/V, 1921 C. III. 614—20 denunșarea judiciară a fost menșinută în vigoare.

După refcratul Dlui Consilier Dr. E. Mandicevski.

Curtea deliberând,

asupra motivelor de reviziunea invocate conform §-ului 503 cifra 3 și 4 din proc. civ. dezvoltate în sensul, că ipoteza, că reclamanții ar avea trebuință proprie urgentă de locuința deșinută de părât, cum și că dânsii nu prin vina lor proprie au ajuns în situațiunea de a avea trebuință de acea locuință se găsește în contradicere cu actele din dosar și cuprinde și o greșită interpretare a dispozițiunii §-ului 75 din ord. minis. din 26 Oct. 1918 No. 381.

Având în vedere legea pentru prelungirea contractelor de închiriere din 13 Aprilie 1922 Mon. Of. No. 12 a cărei dispozițiuni fiind conform art. 4 din lege de ordine publică sunt a se aplica la toate contractele de închiriere de cladiri de întreaga țară chiar și la cele în curs de executare încheiate sub imperiul legilor anterioare, deci cu privire la cazul de față și la contractul de închiriere încheiat între părți, care e și astăzi în curs de executare, deși înainte de a intra în vigoare menșionata lege, asupra denunșării făcută de reclamanți s'a fost deja dat chiar deciziunea instanței a două, care însă prin faptul introducerii în termen a reviziunii încă n'a devenit definitiv deci nu constituie lucru judecăt.

Considerând, că deși conform art. 1 din acea lege, care introducând în Bucovina un nou fel de ocrotire a chiriașilor a derogat la dispozițiunile ordonanței min. din 26/X 1918 No. 381 — contractele de închiriere în general sunt de drept prelungite până la ziua de 6 Mai 1923 totuși se admite evacuarea mai de vreme a chiriașului în cazurile excepționale ale art. 2 din lege.

Considerând, că conform acestui art. 2 lit. c. e în drept a evacua pe chiriaș, proprietarul care locuind el însuși o parte din imobil și având restul imobilului închiriat, apartamentul său camerile din el sunt neîndestulatoare pentru nevoile imperioase ale familiei sale, înțelegându-se ca familie personale, care în mod obisnuit sunt adăpostite de proprietar, între care însuși legea enumără și pe descendenți, fără deosebire dacă aceștia trăesc cu el în căsnicie comună, sau stau în afară de aceasta. Ca necesere proprietarului socotește legea camera de lucru și câte o cameră de fiecare membru al familiei, care trece de vârsta de 10 ani,

Considerând, că stabilit fiind că reclamanții locuind ei însuși împreună cu trei copii ai lor o parte din imobilul menșionat în acțiune, constând din o cameră și bucătărie, acest apartament cu privire la dispozițiunea sus menșionată a legii nu numai decât e prea mic pentru o familie de 5 persoane, deci neîndestulător pentru nevoile imperioase ale familiei lor.

Considerând că legea nu mai pretinde dovada urgentei trebuinți propriie a proprietarului ci se mărginește la momentele constitutive arătate mai sus, deci nu mai este esențial dacă proprietarul mai înainte, cândva și-a putut în altfel procura camerele necesare trebuinței sale.

Considerând că, așa fiind nici de o contradicere a constatărilor în fapt cu actele din dosar într'un punct esențial, nici de o greșită interpretare sau aplicare a legii nu poate fi vorba și că fiind cauza exact conform legii judecată reviziunea se arată neînțeleasă deci este a nu se admite.

Considerând, că asupra cheltuelilor de judecată o hotărâre nu se dă, deoarece adversarul în reviziune atari cheltueli n'a cerut.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legii, nu admite reviziunea.

Data și citită în camera de consiliu la 10 Noembrie 1922.

INFORMAȚIUNI

Noul local al baroului de Cluj

La 9 l. c. s'a celebrat cu mare solemnitate deschiderea noului local al baroului din Cluj, în palatul justiție (str. Dorobanșilor Nr. 2) sala Nr. 38.

Cu acest prilej decanul baroului dr. Ioan Suciuc a ținut o cuvântare, cerând colegilor săi solidaritate în lupta ce o duc avocații pentru realizarea dreptății. D-sa a mai accentuat că avocatul de profesiune trebuie să lucreze conștiincios, să apere interesele clienților și să se ferească de a fi numai un simplu intermediar.

Localul baroului are un aranjament modern și stă deschis în permanență avocaților.

Tot în acest local este plasată și asistența judiciară.

Sărbătorirea avocatului dr. Aurel Isacu

Dr. Aurel Isacu avocat din Cluj, fost decan baroului de Cluj, primul presedinte de onoare al Uniunii avocaților din țară, a fost decorat de către M. S. Regele al României cu prilejul aniversării de 50 ani în cariera de avocat. Decorația i-a fost predată sărbătoritului prin Ioan Suciuc dr. decanul actual al baroului de Cluj, în sala festivă a baroului în prezența unei asistențe numeroase.

Comentariul Codului civil Austriac

Introducere

Despre legile civile în general.

(Uimare)

Dacă cineva abuzează de scrisorile mele confidentiale, instanța poate să-l condamne la restituirea acelor scrisori. Condamnarea n'are altă bază decât numai apărarea personalității, pentru a împiedeca violarea viitoare a drepturilor subiective. Execuția se face deasemenea în conformitate cu art. 222 sau 214 leg. exec.

Condamnarea la o satisfacțiune pecuniară, deși nu este exclusă prin textul art. 1295 și urm. C. A. totuși nu se admite de practica judecătorească.

Grossmied (Fejezetek I. §. 71): „În regulă, obligațiunea de despăgubire nu se întinde decât numai la reparațiunea pagubei materiale (patrimoniale). Contrarul trebuie considerat ca excepție de o întindere mai mare sau mai restrânsă, care se abate dela regula generală.

... Unele bunuri sunt mai prețioase decât averea, d. e. integritatea corporală a noastră și altora, renumele, liniștea sufletească, stima generală etc. Aceasta nu se poate tăgădui. Totuși, dacă legea atunci când impune obligațiunea de despăgubire, n'ar înțelege în mod tacit limita că paguba trebuie să fie materială (patrimonială), dispozițiunile legii și-ar pierde limitele. În ultimă analiză, orice neplăcere trebuie considerată ca pagubă, precum și decăderea dela orice plăcere (d. e. că am scăpat reprezentarea teatrală, concertul, spectacolul etc.). Chiar și iritația provocată de faptul că n'am fost încunoștiințat de un protest sau cea provocată de o hotărîre judecătorească greșită, ar trebui să fie considerată ca „pagubă ivită”. Până acum nu s'a descoperit criteriul general, care să separe pe acestea de desavantajele nemateriale pe care câte-odată legea în adevăr dorește să le despăgubească. În afară de aceasta, echivalentul acestora este lipsit de orice măsură obiectivă. Impunerea despăgubirei și-ar pierde aplicarea (în ceea ce privește obiectul obligațiunii); adică: aplicarea dreptului în această materie ar fi o legislațiune de la caz în caz. Este adevărat că astfel orice durere

sufletească provocată de violarea dreptului nostru se înglobează în acele *minima quae non curat praetor*. În această privință, în adevăr, dreptul obiectiv al despăgubirilor este un asil al călcării drepturilor subiective. Nici art. 1293 C. A. nu înseamnă necondițional contrarul cu toate că cuprinde tot („în persoana sa”), pentru că definițiunile mai concrete ce urmează, paralizează aceasta. Acest articol, precum și art. 1523 („se întinde și la reparațiunea violării cauzate”) fac să se ivească îndoiială, pentru că nu știm, dacă scopul dispozițiunii este numai recapitularea (arătând că legea cunoaște și această despăgubire), sau dacă este o dispozițiune de sine stătătoare”.

Conform acestora, pentru vălămarea drepturilor noastre nepatrimoniale, (integritatea corporală, morală și socială), despăgubirea are loc numai, dacă s'a ivit pagubă materială: micșorarea averei, venitului sau a condițiunilor câștigului viitor. Pentru paguba pur ideală nu se poate cere un echivalent bănesc. Când însă paguba poate să fie și materială, judecătorul va aprecia consecințele posibile. Așa spre exemplu, jurisprudența stabilă admite ca în caz de deflorare cu violență sau prin alte mijloace imorale a unei fete, despăgubire bănească are loc, pentru că posibilitatea a se mărita, este îngreuiată (conf. și art. 1326, 1328). Această idee este exprimată și în art. 1330. O critică răuvoitoare și mincinoasă poate să împiedice angajarea unui artist: despăgubirea bănească poate să aibă loc. O denunțare mincinoasă poate să strice cariera unui funcționar: despăgubire are loc. În asemenea cazuri judecătorul va aprecia, conform art. 271 Proc. civ. și suma despăgubirei.

În cazurile când nici o pagubă materială nu se poate constata, judecătorul va putea da ajutor conform celor spuse mai sus. Se înțelege dela sine că nu poate condamna pe pârât la o prestațiune care e streină codului. Așa de exemplu, când cineva abuzează de numele meu, judecătorul poate să-i interzică folosința numelui, pentru că asemenea inter-

zicere este în armonie cu dispozițiunile codului (art. 359), dar nu poate să-l condamne la darea unei cauțiuni, pentru că obligațiunea generală a asigurării prin cauțiune nu este cunoscută în codul nostru, fiind restrânsă numai la anumite cazuri (art. 341).

Pe de altă parte judecătorul trebuie să ia în considerație că instanțele sunt chemate să apere interese serioase. Deci, nu va da ajutor, când vătămarea libertății este neînsemnată. Caprițiile sau șicanele nu pot conta pe sprijinul sau scutul autorităților.

Contra acestor principii s'a păcăluit mult în practica judecătorească. Deciziunile sunt corecte, dar motivarea lor este greșită. Un caz tipic:

13. Curtea de Apel Tg. M. 50 G. 1909. „Conform art. 1325 C. C. A. acela care vătămă pe altul la corp, trebuie să plătească vătămăturii cheltuiala vindecării lui, i-se mai întoarce și câștigul lipsit, precum și o indemnitate de suferință. Conform art. 1326 dacă persoana vătămătură a rămas slujită, are dreptul să ceară un echivalent bănesc. *Deci normele legale ale restituirii pagubei nemateriale (nepatrimoniale), sau mai bine zis, a echivalentului ei în bani, sunt cuprinse în legea pozitivă...* Deci, instanța de apel a hotărât bine, fixând echivalentul *pagubei ideale* a reclamantului, în conformitate în art. 1323 C. A. la suma necesară pentru înlăturarea violării sănătății și slujirei (reclamantul pierduse, în urma leziunii corporale cauzate pe pârât, patru dinți). Motivarea este evident greșită, pentru că era vorba de cheltuielile căptării medicale și facerei a patru dinți artificiali. Deci, nu se cerea pagubă ideală, ci o pagubă bănească.

Pe teritoriul dreptului cutumiar maghiar s'a recunoscut în unele cazuri obligațiunea de despăgubire pentru paguba ideală.

14. Curtea de Apel Seghedin 156 G. 1911. „Este normă de drept că orice interes al persoanei care beneficiază de apărarea dreptului penal, trebuie considerat, în virtutea normelor de drept civil relative la apărarea personalității, ca interes din a cărui violare rezultă obligațiune civilă pentru cel care l-a vătămatură. Conform stărei de fapt stabilite de instanța de apel, pârâtul a afirmat înaintea mai multe persoane și mai ales a fostului logodnic al reclamantei că a coabitat cu dânsa. Nu este discutat faptul că pentru această calomnie pârâtul a fost condamnat la închisoare. Rezultă din această stare de fapt, că pârâtul este dator să dea satisfacție bănească pentru că a violat interesul (dreptul) recla-

mantei la înviolabilitatea onoarei de femeie etc.“

Aici este vorba de pagubă ideală, dar motivarea este greșită, pentru că pune condițiunea ca violarea dreptului să conste înfracțiune. Motivele, pentru care paguba ideală nu se rezolvă printr'un echivalent bănesc, există și atunci când vătămatura personalității se pedepsește de legea penală.

Art. 18.

1. Nota marginală a acestui articol nu exprimă bine cuprinsul lui. Este vorba de capacitatea de a dobândi drepturi. Înțelesul legii este că ori și cine poate *dobândi* drepturi. Această capacitate, pe care o au și copiii, nebunii etc. (*Capacitate de drepturi*) se deosebește de capacitatea de a dobândi drepturi sau a-și asuma obligațiuni *prin faptele sale proprii*. Prin expresiunea „capacitate personală“ (art. 4, 34), codul înțelege ambele noțiuni. Noi vom numi pe cea dintâiu: *capacitate de drept*, iar pe cea de a doua: *capacitate de acțiune*.

Capacitatea de drept cuprinde aptitudinea de a fi subiect al drepturilor și obligațiilor. Această capacitate o are ori și cine. Spre exemplu, un copil abia născut poate să dobândească proprietatea unui imobil (d. e. prin moștenire), sau să devină debitorul altuia (d. e. o cambie iscălită de tatăl copilului ajunge la scadență după moartea tatălui).

Capacitatea de acțiune cuprinde aptitudinea de a putea produce, prin faptele sale proprii, efecte juridice: nașterea, schimbarea sau încetarea de drepturi. Această definițiune, în general admisă, este echivocă. Anume: orice ființă vie poate să producă efecte juridice prin faptele sale proprii; de. e. dacă un copil de patru ani, sau un nebun nimicește o cambie, creditorul cambial pierde acțiunea în regres contra emitentului și girantului și aceștia vor fi liberați (art. 79 alin. II. leg. camb.).

Astfel de efecte juridice poate produce și orice eveniment, sau orice energie. Deosebirea este că persoanele care au capacitatea de acțiune pot să dobândească drepturi *în genere*, și pot să se oblige *în genere* prin faptele lor proprii, adică prin activitatea sau neactivitatea lor. Persoanele fără capacitate de acțiune pot să producă în anumite împrejurări anumite efecte juridice prin faptele lor, dar nu pot să dobândească toate drepturile sau să ia asupra lor toate obligațiunile, în vreme ce persoanele cu capacitate de acțiune pot să câștige orice drept sau să se oblige la orice prestațiune, întru cât legea nu face excepție.

Capacitatea de drept înseamnă în drepturile moderne același lucru ca și *personalitatea*. Personalitatea o are fiecare om dela naștere până la moarte (*persoane fizice*), precum și acele comunități de oameni, pe care legea le recunoaște ca uniți pentru același scop (*persoane juridice*).

Art. 19.

1. Dreptul subiectiv poate fi violat prin activitatea (acțiunea) sau neactivitatea (omisiunea) altuia. Când debitorul meu nu plătește la termen, îmi violează dreptul meu prin neactivitatea sau omisiunea. Când ocupă o parte din pământul meu, violează dreptul meu prin activitatea sa. Această deosebire are mare importanță.

Anume când dreptul meu se violează prin activitatea (acțiunea) adversarului meu, am drept la legitima apărare, adică pot să-mi apăr dreptul fără a cere intervenția instanțelor judecătorești. Sunt obligat numai să nu depășesc limitele necesare apărării dreptului.

Când însă violarea dreptului meu se face prin neactivitatea altuia, chestiunea este mai complicată, pentru că în acest caz instanțele judecătorești sunt chemate să silească pe adversarul meu să-mi satisfacă dreptul. Codul dispune că atunci, când îmi fac dreptate să mă adresez instanței, „răspund” pentru aceasta: Care este înțelesul legii? Chestiunea este din cele mai grele și nu este în deajuns lămurită nici în cod și nici în jurisprudență, cu toate că este de cea mai mare actualitate. Trebuie deci să ne ocupăm cu chestiunea: când și în ce condițiuni poate cineva să-și facă dreptate el însuși și cari sunt consecințele faptelor sale săvârșite fără intervenția instanțelor.

2. Conform celor două forme ale violării dreptului, a) față de acțiunea altuia cel atacat își apără dreptul prin acte potrivite pentru a împiedeca sau înlătura vătămarea dreptului atacat (apărare propriu zisă); b) față de omisiunea altuia partea cealaltă își apără dreptul prin acțiune inițială de ea (apărare prin atac). Trăsătura caracteristică a ambelor este procedarea arbitrară a părții, evitarea instanțelor judecătorești.

Exemplu pentru apărarea propriu zisă: Primus încearcă să ocupe casa lui Secundus. Secundus îl alungă din casă.

Exemplu pentru apărare prin atac; Primus datorează lui Secundus o sumă de bani. Secundus află că Primus fuge din țară; îl prinde la frontieră și pune mâna pe lucrurile

sale ca să aibă amanet pentru asigurarea creanței sale.

3. Apărarea propriu zisă este admisă de lege, art. 19 stabilește responsabilitatea numai pentru depășirea *legitimei* apărări; art. 344 admite respingerea violenței cu o violență proporțională în cazul când ajutorul judecătorec ar veni prea târziu.

Apărarea prin atac este oprită de cod: art. 19 stabilește răspunderea pentru aceasta; art. 319 oprește ca delentorul lucrului să-și creieze un titlu fără intervenția instanței; art. 320 prevede că acela care are numai dreptul la posesiune, nu poate să se pună în posesiune în mod arbitrar, trebuie să a ceară dela judecător; art. 339 oprește tulburarea posesiunii și dă drept celui tulburat să se adreseze justiției; art. 471 oprește reținerea arbitrară a amanetului; art. 797 interzice luarea în posesiunea a moștenirii fără intervenția justiției; art. 1338 cuprinde dispozițiunea că dreptul pentru reparațiunea daunelor trebuie să fie adus înaintea judecătorului; art. 1371 oprește chiar și stipularea prin contract a dreptului ca creditorul să-și rețină lucrul dat ca amanet.

Numai în unele cazuri admite codul apărarea prin atac. Art. 1321: cine surprinde pe pământul și locul său vite streine, poate exercita dreptul de sechestrare privată. Art. 1322 întregeste această dispozițiunea impunând proprietarului vitelor oprite să dea altă garanție.

4. Aceste dispozițiuni nu sunt destul de lămurite.

Ne vom ocupa mai întâiu cu problema apărării propriu zise.

Ce înțelegem prin „legitimă apărare” în dreptul civil? Care sunt condițiunile ei? Până la care limită este admisă? Care sunt consecințele depășirii acestor limite?

Apărarea presupune totdeauna un *atac*, îndreptat contra unei situații *existente*. Ea mai presupune *drepturi* existente, pentru că n'am ce să apăr, dacă n'am drepturi.

Atacul trebuie să consistă în activitate pozitivă prin care un drept poate fi violat sau periclitat. El poate fi îndreptat contra persoanei care se folosește de legitima apărare, sau contra altora sau contra unor obiecte din averea cuiva. Nu trebuie ca persoanele atacate să fie de față sau să fie cunoscute. Așa d. e. dacă cineva vrea să toarne otravă în fântână, orișicine poate să l împiedice. Periclitaarea dreptului este deajuns, numai dacă atacul este actual. Atacul este început, dacă pe-

ricolul este iminent și violarea dreptului se va produce, dacă nu intervine apărarea. Pe de altă parte, trebuie ca atacul să nu fie terminat. Cât timp însă dreptul poate fi apărat, atacul nu poate fi considerat ca terminat; d. e. dacă cineva îmi ia lucrul, pot să-l iau înapoi până ce nu s'a îndepărtat, sau dacă fuge, pot să-l urmăresc și să-l prind, sau pot să trag cu pușca asupra lui să nu se poată duce cu lucrul meu.

Atacul poate să provină și dela oameni neresponsabili, ba chiar și dela animale (după părerea dominantă față de atacul animalelor legitima apărarea n'are loc; așa e și în codul civil german care pentru acest motiv reglementează separat apărarea contra atacurile animalelor: art. 228).

Atacul trebuie să fie contrar normelor de drept (să fie injust). Aceasta numai în sens obiectiv (în sens subiectiv atacul unui nebun nu poate fi numit injust). Pe de altă parte un atac care de altfel este injust (oprit de lege), poate să fie just (admis de lege) în anumite împrejurări. Spre exemplu: luarea (sechestrarea) unui lucru în exercițiul puterii administrative sau judecătorești; mărginirea libertății personale a copilului de către părinți sau autoritatea școlară; acte săvârșite în legitima apărare față de care cealaltă parte nu mai are drept la apărare etc.

Conform acestora, un atac poate exista în virtutea normelor civile și atunci când conform normelor penale este vorba numai de acte preparatorii. Invers, un atac poate să fie terminat din punctul de vedere al dreptului penal și poate să fie actual în baza normelor civile.

Potrivit acestora, *apărarea drepturilor subiective este legitimă când se mărginește la respingerea unui atac injust și actual, îndreptat contra unei persoane sau unor obiecte protejate de dreptul civil.*

5. Chestiunea proportionalității legitimei apărări cuprinde două probleme:

a) ce mijloace pot fi întribuite pentru respingerea atacului (proportionalitatea atacului și respingerei);

b) ce desavantaj poate fi cauzat atacului prin apărare (proportionalitatea prejudiciului intenționat și a celui cauzat).

Ad a. Nu este îndoială că apărarea este legitimă numai intru cât este necesară. Aceasta reiese din noțiunea depășirii legitimei apărări (art. 19 C. C.) Când îmi stau la dispoziție mai multe mijloace pentru apărare, trebuie să aleg pe acela care este cel mai

puțin vătămător pentru atacant. Este chestiune de fapt, dacă într'un caz concret mijlocul era sau nu exagerat. Așa d. e. în regulă nu trebuie să fug, dar poate ca o datorie morală (d. e. față de părinți) să-mi interzică alt mod de respingere, când am posibilitatea de a mă salva prin fugă.

Ad b. Contrar dreptului penal, în dreptul civil nu este admis acel mod de apărare prin care interesul apărat și cel vătămat prin apărare ar fi în mare disproporție în detrimentul atacantului. Așa spre exemplu, dacă cineva vrea să mi ia din mână o bucată de pâine, n'am dreptul să-i iau viața sau să-l rănesc. Această restricțiune reiese și din art. 1321 C. C. Dacă găsesc în grădina mea o vită care nu distruge sămănăturile, n'am dreptul s'oucid. Deci, nu pot să am dreptul ca asupra unui om, care-mi distruge sămănăturile. A maiori ad minus trebuie să considerăm art. 1321 ca o regulă generală a proportionalității.

6. Acțiunea săvârșită în legitimă apărare este justă sau cel puțin nu este injustă. Deci față de ea apărare legitimă n'are loc. Nu rezultă din ea nici obligațiunea de reparațiune a daunelor, conform art. 1305.

7. Depășirea legitimei apărări ne face răspunzători, adică suntem obligați la despăgubire. Codul civil nu cuprinde dispozițiunea că depășirea legitimei apărări din spaimă, tulburare sau teamă nu se socotește ca atare. Această regulă fiind pusă numai în codul penal nu se aplică în dreptul civil. Sancțiunea dreptului penal fiind mai gravă, excepțiunea satisface echitatea: în dreptul civil nu sunt motive pentru a exclude răspunderea pentru paguba cauzată altuia. Rămâne chestiune de fapt, dacă într'un caz concret atacul era așa de violent și depășirea apărării așa de neînsemnată, că răspundere nu poate să aibă loc. Bine înțeles, acțiunea prin care am depășit limitele, este injustă numai în partea în care le-am depășit. Spre exemplu: vecinul meu îmi ocupă o cameră; arunc pe stradă mobilele ce depuseseră în cameră și distrug o mobilă mare pe care n'am putut-o scoate pe stradă fără ajutor. Nu răspund, decât pentru distrugerea mobilei mari. Deci, dacă mobilele aruncate pe stradă au fost stricale de ploaie etc. nu răspund.

8. *Apărarea prin atac* este pur și simplu interzisă de art. 19 C. C. A. Cu toate acestea nu putem să ne mulțumim cu acest rezultat. Ușor se poate pune întrebarea: dacă am dat un lucru în concordat, iar debitorul meu nu-l restituie, trebuie să mă adresez justiției chiar, dacă văd că vrea să fugă în streinătate cu

lucrul meu? Nu pot să iau lucrul dacă-l găsesc la el, în locuința sa, pe pământul său? Dacă cineva, în absența mea, mi-a ocupat locuința, nu pot să-l dau afară când n'am nici un adăpost? Când chiriașul meu nu plătește prețul luminatului electric, nu pot să taiu curentul?

Interdicția categorică a art. 19, care după cum vom vedea, este și mai accentuată în practica judecătorească, își are origina în dreptul german vechiu care considera atacarea drepturilor altora ca nesocotirea sau disprețuirea statului. Propriu zis, interdicția se găsește și în dreptul roman, dar preceptele izvoarelor de drept roman nu erau interpretate la fel, căci după părerea multor autori ele prevăd numai cazuri anumite, iar după opiniunea altora, acele precepte exprimă numai aplicarea practică a principiului general că nimeni nu poate să-și facă dreptate el însuș. Această divergență de părere a făcut ca Codul Napoleon să nu o cuprindă, iar codurile particulare germane (codul prusian, intr. §. 77. Codul saxon §. 179. Codul din Württemberg §. 12. și Codul nostru §. 19.) să cuprindă acea interdicție. Dreptul german puse și sancțiuni penale care au fost eliminate din coduri numai de legea penală prusiană din anul 1851; adică dacă cineva își face dreptate fără să se servească de mijloace pasibile de pedeapsă, nu se mai pedepsește.

În drepturile moderne chestiunea este reglementată în mod mai liberal. Codul civil german (art. 228 și urm. și 904) admite în mod expres stricarea sau distrugerea unui obiect străin pentru a înlătura un pericol fără sau cu obligațiunea de plăti daune interese.

Legile în vigoare în Ardeal permit în multe cazuri ca creditorul să și facă dreptate fără să se adreseze justiției. (Spre exemplu, art. 108 leg. camb. art. 309 leg. com. art. 89 et sequ. leg. XII. 1894 etc. etc.) Aceste cazuri însă sunt considerate și în dreptul maghiar ca principiu general (Grosschmied Fejezetek p. 851 contrar Szladits în Fodor Mj. I. 207.)

Iurisprudența.

15. Curia 4913—1884 (pentru teritoriul dreptului austriac): „Reclamantul a dovedit, dar și pârâta (o comună) recunoaște că reclamantul a exercitat dreptul de a vinde băuturi spirtoase în comună, iar pârâta (comuna) recunoaște că a tulburat acest drept al reclamantului prin faptul că a pus peceți pe

buloaie împiedecând astfel exercițiul dreptului de vânzare. Nu poate fi luată în considerație argumentarea comunei că în virtutea art. 26 din regulament (conștiințele licitației) reclamantul a încredințat vânzarea unei persoane căreia i s'a oprit vânzarea, pentru că pârâta dacă crede că pe această bază are drept la rezilierea contractului, trebuie să exercite acest drept pe cale legală dar nu poate să și facă dreptate singure.

16. Curtea de Apel Pozsony G. 60—1903 (pentru teritoriul dreptului maghiar): „Nimeni nu este îndreptățit să valorifice drepturi discutate cu de sila, dela sine putere. deci fapta pârâților de a dârâma cosa construită de reclamant a fost injustă chiar și în cazul când pârâții aveau drept la terenul pe care s'a construit, căci pârâții ar fi putut valorifica pretinsul lor drept numai, adresându-se autorității sau justiției. Iar acela care a procedat pe nedrept, este dator să restituie în orice caz paguba cauzată de prin acțiunea sa, deci instanțele de fond au dispus bine când au stabilit această obligațiune de despăgubire a pârâților. În ceea ce privește suma pagubei, ea consistă din suma ce l-a costat construirea casei dârâmate de care nu poate să se mai folosească, scăzându-se valoarea materialului rămas folosibil“.

Cu toate acestea, jurisprudența admite procedarea arbitrară când se poate găsi vre'o analogie cu legile speciale care admit ca creditorul să și facă dreptate însuș. Așa d. e. art. 108 din legea cambială și art. 309 din legea comercială dând drept creditorului să rețină banii, mobilele și titlurile debitorului pentru a-și indetula sau garanta creanța: această dispozițiune a fost extinsă în practica judecătorească și asupra creanțelor civile (de drept comun).

17. Curtea de Apel Cașovia G. 152—1907: „Reclamanta primise 400 coroane dela frații săi și predase această sumă bărbatului ei stipulându-se obligațiunea de a se restitui suma. Bărbatul reclamantei a cumpărat un imobil pe acești bani și a dat îndrumare — înaintea morții sale ca moștenitorii lui să restituie această sumă reclamantei. Deci bărbatul reclamantei era dator această sumă și creanța a ajuns la scadență în ziua decesului său.

(Va urma.)

Dr. Ștefan Laday.